

MAAILMAN PARHAAT UUTISET

www.maailmanparhaatuutiset.fi
www.ykliitto.fi/maailmanparhaatuutiset

Uutiset maalaavat maailmasta synkkää kuvaa s. 2

Testaa tietosi kehityksestä! s. 3

Koulutuksen menestystarina: Luksuksesta itsestään-selvyydeksi s. 5

17 kestävän kehityksen tavoitetta keskiaukeaman julisteena

HYVIN MENEET, MUTTA EI PUHUTA SIITÄ

Keskimäärin maailman ihmiset elävät pidempää ja ovat koulutetumpia ja terveempiä kuin koskaan. Mutta miksi tämä hyvä kehitys muistetaan mainita harvoin ja sen sijaan katastrofit nousevat uutisiin päivittäin?

Uutisten lukeminen on masentavaa. Maanjäristykset, hurrikaanit, onnettomuudet, taudit, konfliktit, köyhyys ja poliitikkojen möläytykset. Maailma on täynnä onnettomuutta. Mutta vastaako lööpeistä vyöryvä maailman kuva kuitenkaan totuutta?

Kuten muutamakin optimisti on huomauttanut, harvoin näemme otsikkoa katastrofista, jota ei tapahtunutkaan. Yhtä harvoin pääuutislähetys muistuttaa hyvästä kehityksestä, joka on jatkunut jo 90-luvulta. Tai jopa 1900-luvulta.

“Äitiyskuolleisuus jatkaa tasaista laskuaan”, olisi voinut olla otsikko jo vuosikymmeniä.

Näistä kehityksistä otsikoita kuitenkin harvoin näkee, vaikka mittakaava olisi jotain satunnaista onnettomuutta paljon suurempi. Ja yhä nopeutuvan uutisoinnin aikaan yli 7 miljardin ihmisen maailmassa on myös aina jokin kamaluus, josta uutisoida ja jota pelätä.

Tietenkin asiat ovat huonosti – ainakin niillä muilla

Maailman katsominen vain onnettomuuksien läpi voi vääristää kuvaamme kehityksestä ja maailman keskimääräisen ihmisen arkitodellisuudesta pahasti. Tässä lehdessä puhutaan useaan kertaan edesmenneestä ruotsalaisesta **Hans Roslingista** - ja hyvästä syystä. Hän otti elämäntehtäväkseen herätellä ihmisiä siihen, että heidän maailmankuvansa on ylipessimistinen ja hän myös kritisoi mediaa kovasti sen negatiivisesta painotuksesta.

Rosling kuvaa “Faktojen maailma” kirjassaan, kuinka

testattuaan Gapminder-tiiminsä kanssa vuosia ihmisten perustietoja maailmasta, hän ymmärsi etteivät ihmiset vastanneet maailman tilaa koskeviin kysymyksiin väärin tyhmyyttään.

Gapminder kysyi 12 000 ihmiseltä 14 maassa mm. köhydestä, terveydestä, tasa-arvosta ja koulutuksesta. Riippumatta siitä kysyikö hän Nobel-palkituilta, tutkijoilta, aktivisteilta, koululaisilta, opettajilta tai toimittajilta, he vastasivat – Rosling rakastaa itse tätä vertausta – aina huonommin kuin apinat. Eli huonommin kuin arvaamalla.

Kolmesta vaihtoehdosta olisi apinakin osunut oikeaan joka kolmannella, kun ihmiset saivat kahdestatoista kysymyksestä oikein keskimäärin kaksi. Ainoa kysymys, johon ihmiset osasivat useimmiten vastata oikein oli se kolmastoista kysymys, ainoa negatiivinen: lämpeneekö ilmasto.

Roslingin mukaan kyse ei ole tiedon puutteesta vaan siitä, että ihmiset vastasivat järjestelmällisesti väärin, koska meillä on taipumus ajatella pelon kautta ja kuluja rakentaen. Oletamme, että maailman tilanne on huonompi kuin se todellisuudessa on – varsinkin “niillä muilla” ja maissa, joita emme tunne.

“Maailma ei ole niin dramaattinen kuin miltä se näyttää”, Rosling tiivisti.

Positiivisempi näkökulma

Mutta mitä jos katsoisimme hetken positiivista osaa uutisista? Viime aikoina uutisoinnin rajoittuneisuudesta

ja positiivisemmasta näkökulmasta onkin alettu jonkin verran keskustella.

Hans Roslingin Gapminderin ohella muun muassa **Max Roserin** vetämä Our World in Data visualisoi ja taustoitaa maailmamme pitkän ajan kehitystä – ja monet trendeistä ovat hyviä. New York Times kokoaa viikoittaista koontia hyvistä uutisista, Guardian tekee samantyyppistä “The Upside” -sarjaa. Kotimaassa esimerkiksi Helsingin Sanomissa ja Ylellä on pohdittu aihetta ja Maailma.net on koonnut juttusarjaa kehityksen edistysaskeleita.

Aihe on siis selvästi pinnalla – ehkä sekä media että yleisö ovat alkaneet hahmottaa, että koko kuva ei ehkä ole negatiivinen. Myös tässä lehdessä ja Maailman parhaat uutiset -sivulla keskitytään pohtimaan maailman kehityksen positiivisia puolia ja sitä, miten vain kielteisiin tapahtumiin keskittyminen vaikuttaa meihin ja maailmaan.

Tarkoitus ei ole unohtaa maailman ongelmia tai olettaa, että jokin tähän asti jatkunut positiivinen kehitys välttämättä jatkuu vaivatta. Mutta me uskomme, että hyvän kehityksen muistaminen auttaa hahmottamaan, että jos tähän asti on päästy, on mahdollista muuttaa maailmaa vielä paremmaksi.

Maailmalla on nyt ennennäkemättömän kunnianhimoiset kestävän kehityksen tavoitteet, jotka pitäisi saavuttaa vuoteen 2030 mennessä. Jotta voimme tehdä niiden eteen yhdessä töitä, meidän pitää tuntee lähtökohtamme ja mahdollisuutemme. Pohditaan siis yhdessä hieman, mistä lähdemme ja mihin suuntaan!

Suomen YK-liitto

UUTISET MAALAAVAT MAAILMASTA SYNKKÄÄ KUVAA

Mitä jäi mieleesi, kun viimeksi luit, näit tai kuuntelit uutisia, jotka käsittelevät kehittyviä maita? Tarinoita selviytyjistä, edistysaskeleista ja uusista maailmaa parantavista keksinnöistä? Vai sotaa, nälänhätää ja poliittisia ongelmia? Todennäköisesti jotain jälkimmäisistä.

Teija Laakso

”Kehitysmaita käsittelevät uutiset ovat 98-prosenttisesti negatiivisia. Tämä on toistunut vuosien mittaan lähes poikkeuksetta”, sanoo toimittaja **Peik Johansson**.

Hän on käynyt 1990-luvulta alkaen säännöllisesti läpi sanomalehtien ulkomaan uutisia ja tutkinut, minkälaisia ovat kehitysmaita kertovat uutiset. Tulos on aina sama: ne käsittelevät useimmiten esimerkiksi sotaa, terrori-iskuja, huonoa hallintoa tai onnettomuuksia.

Myös esimerkiksi Taksvärkki-järjestön kesällä 2018 tehdyssä selvityksessä havaittiin, että yleisin kehitysmaita koskeva juttuaihe on aseellinen konflikti.

Ihminen etsii uhkia selviytyäkseen hengissä

Kielteiset uutiset ovat luonnollinen ilmiö, sillä yksi median tehtävistä on kertoa yhteiskunnallisista epäkohdista, kuten vaikkapa suurista konflikteista tai pakolaisuudesta.

Samaan aikaan tapahtuu kuitenkin paljon myönteistä kehitystä. Viimeisten vajaan 30 vuoden aikana esimerkiksi äärimäinen köyhyys on puolittunut. Melkein kaikki lapset aloittavat koulun. Ruokakriisit kärjistyvät enää vain harvoin laajamittaisiksi nälänhädiksi. Nämä uutiset eivät yleensä päädy otsikoihin – mikseivät?

”Utinen tehdään, kun tapahtuu jotakin normaalista kehityskulusta poikkeavaa. Ja normaali kehityskulku on aika tasaista – siihen eivät kuulu ongelmat tai katastrofit. Siksi uutiset yleensä ovat kielteisiä”, Johansson sanoo.

Kielteisillä uutisilla media myös vastaa lukijoiden tarpeisiin. Tutkimuksissa on havaittu, että ihmiset kiinnostuvat eniten huomiota juuri kielteisiin uutisiin. Se on kognitiivista väitteen Laurean ammattikorkeakoulun lehtorin, filosofian tohtori **Sini Setälän** mukaan ihmiselle luontaista.

”On oman selviytymisemme kannalta tärkeää, että osaamme havaita kaiken kielteisen. Jotta selviydymme maailmassa, meidän pitää olla koko ajan valppaina. Olemme siis taipuvaisempia havaitsemaan kielteisiä asioita, koska se palvelee selviytymistä”, hän sanoo.

Vääristynyt maailmankuva

Ihmisten altistumisella kielteisille uutisille voi olla vakavia vaikutuksia. Esimerkiksi Yhdysvalloissa tehtyjen tutkimusten mukaan ne aiheuttavat ahdistusta, pelkoa ja lopulta uutisten välttelyä.

Setälä tutki vuonna 2014 julkaistua väitöskirjaansa varten lööppejä. Nekin herättivät monissa ihmisissä turvattuuden tunteita.

Tutkimusten mukaan kielteiset uutiset voivat myös lamaannuttaa ja saada ihmiset uskomaan, ettei heidän toiminnallaan ole merkitystä. Siksi ne voivat periaatteessa vähentää jopa ihmisten halua osallistua ongelmien ratkomiseen.

”Utinen tehdään, kun tapahtuu jotain normaalista poikkeavaa.”

Toisaalta on myös havaittu, että humanitaarisiin katastrofeihin saadaan kerättyä apua helpommin, jos niistä kerrotaan mediassa.

”On hyvä, että tiedämme, että maailmassa tapahtuu tällaisia asioita, jotta pystymme auttamaan. Tarvitaan kuitenkin tasapainoa. Ei ole hyvä asia, jos ihmiset ovat ahdistuneita tai ajattelevat pääosin kielteisesti tietystä maanosasta”, Setälä sanoo.

Media vaikuttaa myös maailmankuvaan. Sillä on paljon merkitystä etenkin kehitysmaita muodostettujen mielikuvien kannalta, sillä ihmisillä ei yleensä ole kehitysmaita juuri muuta tietoa kuin se, minkä he saavat

mediasta. Siksi yksikin uutinen voi luoda tarpeettoman synkän mielikuvan kehitysmaita.

Sillä on valtavasti merkitystä, Johansson sanoo.

”Saamme täysin vääristyneen kuvan siitä, mitä maailmassa tapahtuu. Se vaikuttaa esimerkiksi siihen, mitä ajatellaan maahanmuuttajien syistä tulla tänne. Tai kaupan alalla siihen, mihin halutaan tehdä investointeja”, hän toteaa.

Esimerkiksi ulkoministeriön Suomessa vuonna 2014 tekemässä kyselytutkimuksessa havaittiin, että suurin osa suomalaisista luulee köyhyyden lisääntyneen, vaikka se on vähentynyt. Vain neljä prosenttia tiesi, että yli 90 prosenttia lapsista aloittaa nykyisin koulun.

Maailmaa muuttavat uutiset

Synkistelyn ongelmat on havaittu viime vuosina yhä useammassa mediassa. Ympäri maailman on syntynyt erilaisia myönteisen ja rakentavan journalismin projekteja, joissa yritetään tuoda esiin nimenomaan hyvää kehitystä ja esittää ratkaisuja ongelmiin.

Esimerkiksi brittiläisen The Guardian -lehden myönteisten uutisten osio on lehden mukaan ollut suosittu ja lukijat ovat myös innostuneet jakamaan juttuja sosiaalisessa mediassa.

Brittiläisestä Positive News -sivustosta tehdyn tutkimuksen mukaan sivuston lukijat kokevat, että myönteiset uutiset auttavat paremmin kestämään kielteiset uutiset. He ovat optimistisempia, motivoituneita löytämään ongelmiin ratkaisuja ja uskovat myös muita enemmän omaan kykyihinsä.

Peik Johanssonin mielestä ihmiset kaipaisivat ylipäänsä lisää tietoa kehitysmaita. Hänen mielestään ongelma ei ole vain media vaan se, että kehitysmaita ei saada riittävästi tietoa myöskään koulun tai vaikkapa populaarikulttuurin välityksellä.

”Jos meillä olisi paremmat perustiedot kehitysmaita, pystyisimme paremmin samastumaan uutisten kohteisiin. Median kannattaisi myös pyrkiä haastattelemaan paikallisia ihmisiä asiantuntijoina ja julkaista enemmän kehitysmaita toimittajien tekemiä juttuja”, hän sanoo.

Testaa tietosi kehityksestä!

1. Mikä on nykyään maailman elinajanodote?

- A. 40 vuotta
- B. 60 vuotta
- C. 70 vuotta

2. Kuinka paljon luonnononnettomuuksissa vuosittain kuolleiden määrä on muuttunut viimeisen sadan vuoden aikana?

- A. Vähentynyt alle puoleen
- B. Pysynyt suunnilleen ennallaan
- C. Yli kaksinkertaistunut

3. Kuinka moni kaikista maailman alle vuoden ikäisistä lapsista on nyt rokotettu jotain tautia vastaan?

- A. 20 prosenttia
- B. 50 prosenttia
- C. 80 prosenttia

4. Maailman 30-vuotiaat miehet ovat käyneet koulua keskimäärin 10 vuotta. Kuinka monta vuotta ovat samanikäiset naiset käyneet koulua?

- A. 9 vuotta
- B. 6 vuotta
- C. 3 vuotta

5. Kuinka moni ihminen maailmassa voi käyttää sähköä?

- A. 20 prosenttia
- B. 50 prosenttia
- C. 80 prosenttia

6. Miten paljon tuuli- ja aurinkoenergialla tuotetun sähkön hinnan ennustetaan putoavan keskimäärin vuoteen 2025 mennessä?

- A. Yli 30 prosenttia
- B. Yli 50 prosenttia
- C. Yli 65 prosenttia

Vastaukset:

1: C, 70 vuotta, **2:** A, Vähentynyt alle puoleen, **3:** C, 80 %, **4:** A, 9 vuotta, **5:** C, 80 % ja **6:** C, Yli 65 %.

Näissä kysymyksissä niin sanotusti paras vastaus oli aina oikea. Saitko yli kolmasosan oikein, eli menikö paremmin kuin satunnaisesti arvaamalla? Mieti hetki, minkälaisesta maailmankuvasta omat vastauksesi kertovat. Uskoitko asioiden olevan huonommin vai paremmin kuin ne ovat?

Kysymykset ovat Hans Roslingin perustaman Gapminder-säätiön kyselystä, lukuun ottamatta uusiutuvaa energiaa koskevaa kysymystä, joka perustuu IRENAn (International Renewable Energy Agency) arvioon.

Kuten esipuheessa mainittiin, Gapminder on kysynyt jo 12 000 ihmiseltä 14 maassa samanlaisia kysymyksiä muun muassa köyhyydestä, terveydestä, tasa-arvosta ja koulutuksesta. Riippumatta vastaajien taustasta ja koulutustasosta testattavat saivat alle kolmasosan oikein. Ihmiset vastasivat keskimäärin järjestelmällisesti väärin ja kuvittelivat, että maailman ihmisillä menee huonommin kuin menee.

VIHREÄ VALLANKUMOUS

Rauli Virtanen

Kun aloittelin ulkomaantoimittajan uraani 1960-luvun lopulla, törmäsin usein kansainvälisessä mediassa ja Meksikossa matkustaessani termiin "vihreä vallankumous". Sen arkkitehti, amerikkalainen maatalouden tutkija ja kasvipatologi **Norman Borlaug** kehitti paljolti geenimuuntelun avulla hyvätuottoisia viljelykasveja muun muassa Meksikossa ja Intian niemimaalla.

Nobelin rauhanpalkinnon maailman elintarvikehuollon edistämisestä vuonna 1970 saaneen Borlaugin käynnistämä "vihreä vallankumous" johti esimerkiksi siihen, että maailman ruoantuotanto yli kaksinkertaistui vuosien 1960–1990 välillä. Intiassa, Pakistanissa ja useissa Afrikan maissa vehnän, maissin ja durran sadot vähintään kaksinkertaistuivat maatalouden muutosten ansiosta.

Mitä sitten on tapahtunut voimakkaan väestönkasvun maailmassa Borlaugin päivien jälkeen? Hän tuskin pystyi ennakoimaan näin rajua ilmastonmuutosta. Myöhempien aikojen kehityksen suurta optimistia, menestyskirjailija **Hans Roslingia** taas on arvosteltu siitä, ettei hän kiinnittänyt riittävästi huomiota ilmastonmuutoksen vaikutukseen niillä sektoreilla, joilla hän osoittaa selvää kehitystä tapahtuneen.

Ilmastonmuutos koetteleekin nyt ja tulevaisuudessa rajusti juuri maataloutta korkeampien lämpötilojen ja vaikeasti ennustettavien sateiden vuoksi. Haastavassa tilanteessa satojen köyhtyminen ei saisi johtaa siihen, että lisää metsiä raivataan pelloiksi.

Nälkäisen maailman tulevaisuuden ei kuitenkaan tarvitse olla täysin lohduton. Toukokuun alussa maailman suurin siementen ja tuhovalmisteiden valmistaja Bayer vakuutti maatalouden uusien innovaatioiden takaavan sen, ettei maapallo tuhoudu.

Bayerin johto perusteli optimismiaan maatalouden uusilla käytännöillä. Yksi niistä on kasvattaa viljelyskauden ulkopuolella sellaisia lajikkeita, jotka hyödyttävät maaperää. Samaten myös kesannolle jätetyt viljelmät toimivat hiilinieluna.

Kunnianhimoisena tavoitteena on hiilineutraali maatalous ja tässäkin visiossa siemenet, jotka takaavat runsaamman sadon. YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestön FAO:n mukaan maa- ja metsätalouden osuus on lähes neljännes planeettaa lämmittävistä kasvihuonepäästöistä.

Bayerin edustaja myöntää, että tavoitteeseen pääsy vaatii vielä paljon tutkimusta ja kehittelyä ja varsinkin julkista tukea alan yritysten omien investointien lisäksi. "Mitä pienemmällä alueella me pystymme tuottamaan ruokaa, sitä parempi se on ilmaston kannalta", Bayerin tiedotteessa sanotaan panostuksen ollessa tuottavammassa siemenlaaduissa.

Paluu Borlaugin päiviin on kuitenkin ehkä liian lyhyt perspektiivi maapallon tilan historialliseen tarkasteluun. On syytä muistaa, että vielä hiljan nykyiset rikkaat teollisuusmaat olivat hyvin köyhiä, jopa köyhempiä kuin useat tämän päivän maat Saharan eteläpuolella. Pohjoinen taas on aina ollut etelää rikkaampi.

Vuonna 1950 kaksi kolmannesta maapallon väestöstä eli äärimmäisessä köyhyydessä. Vuonna 1981 luku oli vielä 41 prosenttia, mutta tuoreimmalta tilastovuodelta 2015 luku on jo alle 10 prosenttia. Se on melkoinen saavutus ottaen huomioon, että maapallon väkiluku on kasvanut seitsenkertaiseksi kahden viimeksi kuluneen vuosisadan aikana.

Hyvien uutisten lehtijutuissa olisikin pitänyt vuodesta 1990 olla joka päivä teksti: "Äärimmäisessä köyhyydessä elävien ihmisten määrä väheni eilisestä 130 000 hengellä."

Samaan aikaan pitää muistaa, että maapallolla yksi kymmenestä elää yhä äärimmäisessä köyhyydessä ja kasvavan ihmiskunnan vaikutus ympäristöömme uhkaa luonnon monimuotoisuutta. Tarvitaan lisää vihreitä vallankumouksia.

Kirjoittaja on toimittaja ja YK:n ystävät -verkoston johtoryhmän jäsen. Blogikirjoitus ei välttämättä edusta Suomen YK-liiton kantaa.

MITEN RAUHALLISESSA MAASSA ASUVA NUORI VOI RAKENTAA RAUHAA?

Pakolaisnuorten tuki ry:n Kólvi-toiminnan nuoret pohtivat, mikä on nuorten rooli rauhanrakennuksessa – etenkin kun he asuvat maassa, jossa on rauha.

Dalmar Omar, Abdulqaadir Luqman, Isse Luqman, Hariwan Salim

Me nuoret olemme enemmistö maailmassa. Mutta nuorilla ei ole valtaa ja mahdollisuuksia, vaikka meitä on paljon. Meitä ei kuunnella ja meille sanotaan, että sinä olet nuori etkä tiedä mitään. Kuitenkin rauhan kannalta on tärkeää, että nuoret saavat osallistua ja heitä kuullaan.

Rauhasta puhuessa pitää erityisesti kuulla nuoria, jotka ovat kotoisin maista, joissa ei ole rauhaa tai joissa sitä parhaillaan yritetään rakentaa. Heille pitää antaa mahdollisuus kouluttautua ja halutessaan osallistua myös synnyinmaansa rauhanrakentamiseen. He voivat toimia eräänlaisina rauhanlähettinä, jos heille annetaan tilaa – kuunnellaan mitä ovat kokeneet ja sen jälkeen annetaan työvälineitä.

Sota- tai konfliktitilanteissa nuorten voi olla helpompi antaa anteeksi menneitä tekoja, joiden anteeksiantoa vanhempien voi olla vaikeampi hyväksyä. Nuorilla on mahdollisuus jatkaa elämäänsä, mennä kouluun ja miettiä tulevaisuutta.

Jotta rauha säilyy, on tärkeää, että nuorilla on mahdollisuuksia kouluttautua ja osallistua yhteiskuntaan. Yksi iso uhka rauhan kannalta kaikkialla maailmassa on työn puute. Maissa, joissa ei ole rauhaa, nuorilla on suuri riski tarttua aseisiin, sillä heillä on liikaa vapaa-aikaa. Suunta elämässä puuttuu. Ääriyhmät hyödyntävät nuorten epätoivoista taloudellista ja yhteiskunnallista tilannetta ja rekrytoivat nimenomaan nuoria taistelijoiksi.

Mutta nuorten puolesta ei kukaan rakenna rauhaa. Nuorten pitää itse istua saman pöydän ääreen ja tehdä se yhdessä.

Me voimme hyödyntää sosiaalista mediaa. Jos me nuoret nykyään puhumme rauhasta, minuutin sisällä tieto voi olla kaikilla. Ennen oli toisin. Kun esimerkiksi 13 nuorta aikanaan edistivät Somalian itsenäisyyttä sen ollessa Italian siirtomaa, heidän oli vaikea päästä edes liikkumaan maassa. Kukaan ei kuullut heidän

viestiään, eivätkä he voineet lähteä marssimaan kaduille. Tänä päivänä, kun me puhumme, koko maailma voi kuunnella meitä.

Arjen tasolla niin sotaa käyvissä kuin rauhallisissakin maissa jokainen meistä voi rakentaa rauhaa kuuntelemalla toisia. Tällä hetkellä moni meistä ei keskustele, vaan syyttelee toisiaan. Kun joku puhuu, toinen sanoo heti vastaan ja tulee tappelu.

Pitää olla rakentava. Positiivinen ja rakentava dialogi voi olla myös väittelyä, mutta toisen kuunteleminen, kunnioittaminen, positiivinen palaute ja kullekin oman puheenvuoron antaminen on tärkeää jokapäiväisen rauhanrakentamisen kannalta.

Vihapuhe on askel kohti vihatekoja – kun yksi askel on otettu niin toinen näyttää helpommalta.

Omista sanoista ja teoista pitää ottaa vastuu. Vastuu liittyy myös anteeksiantoon, sillä vastuu siirtyy anteeksiannon mukana: jos ei pyydä anteeksi, toinen ei voi antaa anteeksi. Rehellisyys on tärkeää, sillä anteeksianto riippuu eleistä ja ilmeistä. Ne kertovat, onko ihminen tosissaan.

Rauhan kannalta on keskeistä, että jokainen meistä nuorista on mukana ja rakennamme rauhaa yhdessä. Myös meidän pitää miettiä toimiessamme jo seuraavaa sukupolvea ja sitä, että nyt tekemiemme päätösten jälkeen heille on jää kaikki hyvässä kunnossa. Tulevaisuuden eteen pitää tehdä töitä.

Meidän nuorten pitää aikanaan, aikuisina, osata siirtää valtaa eteenpäin uusille nuorille ja tehdä heidän kanssaan yhteistyötä eikä juuttua valtaan.

Mielipidekirjoituksen kirjoittajat ovat osallistuneet Kólvi-toiminnan Rauhanryhmään, jossa he ovat työstäneet Nuoret, rauha ja turvallisuus (2250) -päättöslauselman Suomen kansalliseen toimintasuunnitelmaan liittyvää kokonaisuutta. He olleet mukana siihen liittyvän konsultaation järjestämisessä ja pitäneet aiheesta puheenvuoroja eduskunnassa. Alla olevat kuvat ovat kyseisistä tilaisuuksista. Lue päättöslauselmasta lisää sivulta www.ykliitto.fi/2250

Toimitus: Veera Vehkasalo

LUKSUKSESTA ITSESTÄÄNSELVYYDEKSI

Koulutuksen leviäminen on menestystarina, joka unohtuu helposti. Ihmiset ovat tällä hetkellä koulutetumpia kuin koskaan ennen. Koulunkäynti on viime vuosikymmeninä yleistynyt nopeasti etenkin kehittyvissä maissa. Syy on varsin yksinkertainen: kun asian tärkeys ymmärrettiin, rahaakin alkoi löytyä.

Teija Laakso

Se, että jokainen meistä menee kouluun, on useimmille suomalaisille itsestäänselvyys. Moni ei tiedä, että se alkaa olla itsestäänselvyys myös useimmissa muissa maailman maissa.

Maailmanpankin tilastojen mukaan melkein yhdeksän kymmenestä alakouluikäisestä ympäri maailman aloittaa nykyään koulun.

Koulutus on ihmisoikeus. Sitä tarvitaan niin yksilöiden menestymisen kuin demokratian toteutumisen, talouskasvun ja koko yhteiskunnan toimivuudenkin kannalta.

Aina näin ei ole ajateltu. Ja vielä muutama vuosikymmen sitten olisi ollut utopistista ajatella, että etenkin köyhimmässä maissa olisi edes mahdollista kouluttaa kaikki lapset.

Vuonna 1970 kaikkein vähiten kehittyneissä maissa alle 40 prosenttia lapsista pääsi kouluun. Nykyään niissäkin neljä viidestä lapsesta aloittaa koulun.

Vieläkin suuremmalta menestystarinalta koulutuksen voittokulku näyttää, kun tarkastellaan viimeistä sataa tai kahta sataa vuotta. Teollisuusmaiden yhteistyöjärjestön OECD:n tekemien arvioiden mukaan vuonna 1820 yli 80 prosentilla ihmisistä ei ollut minkäänlaista muodollista koulutusta. Ja vielä vuonna 1900 vain runsas viidennes maailman väestöstä osasi lukea.

Nykyään tilanne on päinvastainen: jonkinlainen muodollinen koulutus on 86 prosentilla, lukutaitoprosentti on samaa luokkaa.

Miten siinä oikein onnistuttiin?

Vuosituhatavoitteet lisäsivät koulunkäyntiä

Koulutus ja lukutaito olivat vuosituhatien ajan harvojen herkkua, mutta kun niiden merkitys ymmärrettiin, koulunkäynti ja lukutaito alkoivat yleistyä nopeasti teollisuusmaissa 1700- ja 1800-luvuilta alkaen.

Myös kehittyvissä maissa koulutustaso parani, mutta hitaammin. Viimeisin läpimurto tehtiin vasta 2000-luvulla.

”Käännekohta olivat vuosituhatavoitteet. Joissakin maissa koulunkäyntiluvut jopa kaksin- tai kolminkertaisuivat 15 vuodessa”, kertoo ulkoministeriön opetusalan neuvonantaja **Satu Pehu-Voima**.

Yksi YK:n vuosituhatavoitteista oli universaalien peruskoulutuksen tarjoaminen kaikille vuoteen 2015 mennessä. Tavoite käänsi koko maailman huomion koulutukseen, ja samalla siihen alettiin ohjata lisää rahaa.

Esimerkiksi Nigerissä alle kolmannes lapsista aloitti koulun vuonna 2000, mutta vuonna 2015 jo lähes kaksi kolmasosaa.

”Sekä valtiot itse että isot avunantajat, kuten Maailmanpankki, alkoivat lisätä voimakkaasti koulutuksen rahoitusta. Alettiin tiivistää kouluverkkoa, mikä lyhensi koulumatkoja. Nykyisin kehitysmaiden omat budjetit hoitavat valtaosan koulutuksen kustannuksista”, Pehu-Voima kertoo.

Koulunaloitusta lisäsi esimerkiksi se yksinkertainen asia, että opettajille oli varaa maksaa palkkaa. Kouluun kannusti myös muun muassa stipendien maksaminen tyttöoppilaiden perheille.

Mielikuvat synkkiä

Vaikka tilastot puhuvat puolestaan, useimmat suomalaiset eivät tiedä koulutuksen menestystarinasta kehittyvissä maissa. Kun ulkoministeriö kysyi kehitys-yhteistyökyselyssään vuonna 2014, kuinka suuri osa kehitysmaiden lapsista pääsee kouluun, lähes puolet vastaajista oli sitä mieltä, että oikea vastaus on 10–29 prosenttia. Oikean vastauksen, eli 70–90 prosenttia, tiesi vain harva.

Pehu-Voima uskoo, että väärinkäsitys johtuu siitä, että useimmat suomalaiset seuraavat asiaa lähinnä katastrofiuutisoinnin kautta.

”Syväällisempää tietoa siitä, mistä on kysymys joko ei

ole kovin paljon tarjolla, tai sitten ihmiset eivät jostain syystä ole niin kiinnostuneita aihepiiristä, että he perhtyisivät faktoihin”, Pehu-Voima toteaa.

”Suomessa tarvittaisiin oma **Hans Rosling**, joka osoit-taisi näitä faktoja”, hän naurahtaa.

Vuonna 2017 kuollut Rosling oli ruotsalainen tilastotieteilijä, joka tuli tunnetuksi globaaleihin kehityskysymyksiin liittyvien innovatiivisten tilastojen esittelystä.

Uusi utopia täytettävänä

Kestävän kehityksen tavoitteisiin kuuluu, että kaikki ihmiset saavat laadukkaan koulutuksen vuoteen 2030 mennessä. Sen saavuttamiseksi on tehtävä vielä paljon.

Fakta on, että yhä noin 64 miljoonaa lasta ei edes aloita koulua, ja heidän määränsä väheneminen on viime vuosina hidastunut. Keskiasteen koulutuksen aloittaa vasta 66 prosenttia kaikista nuorista.

Syynä ovat muun muassa konfliktit sekä eriarvoisuus.

”Koulusta ovat poissa muun muassa vammaiset lapset. Monissa maissa on myös reuna-alueita, joilla elää syrjittyjä etnisiä ryhmiä. Heidän on vaikeampi päästä kouluun. Tämä on kuitenkin ymmärretty, ja monet toimijat, kuten Maailmanpankki, ovat alkaneet tehdä työtä ongelman ratkaisemisen eteen”, Pehu-Voima kertoo.

Samaan aikaan on herännyt uusi huoli: koulussa ei uusimpien tutkimusten mukaan aina opita edes lukemaan kunnolla. Siksi pelkän koulunkäynnin lisäksi nykyisin yritetään kiinnittää yhä enemmän huomiota siihen, mitä koulussa opitaan.

Universaalien koulutuksen saavuttaminen ei kuitenkaan välttämättä ole utopia – ainakin, jos tavoitetta vertaa viimeisen vuosisadan aikana saavutettuun kehitykseen.

Myös esimerkiksi tutkimuslaitos IIASA:n ennusteen mukaan vuoteen 2050 mennessä enää viidessä maassa yli viidenneksellä ihmisistä ei ole lainkaan koulutusta.

Lapsia koulussa Zataarin pakolaisleirillä Jordaniassa. Kuva: Mark Garten / UN Photo.

KESTÄVÄN KEHITYKSEN TAVOITTEET

1 EI
KÖYHYYSÄÄ

2 EI
NÄLKÄÄ

3 TERVEYTTÄ JA
HYVINVOINTIA

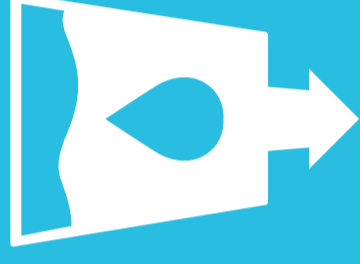
4 HYVÄ
KOULUTUS

5 SUKUPUOLTEN
TASA-ARVO

6 PUHDAS VESI
JA SANITAATIO

7 EDULLISTA
JA PUHDASTA
ENERGIAA

8 IHMISARVOISTA
TYÖTÄ JA
TALOUSKASVUA

9 KESTÄVÄÄ
TEOLLISUUTTA,
INNOVAATIOITA JA
INFRASTRUKTUUREJA

10 ERIARVOISUUDEN
VÄHENTÄMINEN

11 KESTÄVÄT
KAUPUNGIT
JA YHTEISÖT

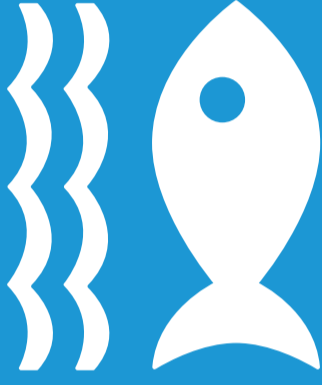
12 VASTUULLISTA
KULUTTAMISTA

13 ILMASTOTEKOJA

14 VEDENALAINEN
ELÄMÄ

15 MAANPÄÄLLINEN
ELÄMÄ

16 RAUHA, OIKEUDEN-
MUKAISUUS JA
HYVÄ HALLINTO

17 YHTEISTYÖ JA
KUMPPANUUS

SUOMEN
YK-LIIITTO

FINLANDS FN-FÖRBUND • UNA FINLAND

MITÄ HYVÄÄ MAAILMASSA ON TAPAHTUNUT?

- **Ihmiset elävät paljon pidempään.** Eurooppalaisena olisit vuonna 1800 todennäköisesti elänyt noin 34-vuotiaaksi, eikä tilanne ollut missään maailman maassa paljon parempi. Vielä 1960-luvullakin mantereen elinajandote oli vasta 62 vuotta. Olisitko nähnyt eläkepäiväsi? Tänä päivänä ihminen voi keskimäärin olettaa saavuttavansa seitsemännenkymmenennen elinvuotensa.
- **Alle viisivuotiaiden lasten kuolleisuus on laskenut yli 60 prosenttia vuodesta 1990 ja äitiyskuolleisuus on miltei puolittunut 25 vuodessa.** Molemmat olivat YK:n vuosituhattavoitteita ja ne saavutettiin määräaikaan mennessä. Mutta tämänhän sinä jo tiesit, etkö tiennytkin?
- **Sukupuolten tasa-arvossa on edetty isoin askelin.** 1950-lukuun verrattuna tilanne on tasa-arvon kannalta valtaosassa maailmaa paljon parempi, kun katsotaan terveyttä, työelämää, kotitalouksia ja naisten poliittista osallistumista.
- **Jopa 90 prosenttia tytöistä ja 92 prosenttia pojista käy peruskoulua.** Tyttöjen ja poikien välinen ero on pienentynyt huomattavasti viime vuosikymmeninä.
- **Lukutaito on räjähtänyt käsiin.** Parisataa vuotta sitten vain pieni eliitti maailmassa osasi lukea – arviolta 12 prosenttia väestöstä. Nyt jopa 86 prosenttia 15-vuotta täyttäneistä on lukutaitoisia. Etenkin nuorten parissa lukutaitoisten osuuden kasvu on nopeaa.
- **Lento-onnettomuksissa ja luonnononnettomuksissa kuolleiden määrä on romahtanut.** Ja tämä siitä huolimatta, että ihmisten määrä on lisääntynyt huomattavasti. Lööppiainesta!

Tiivistetysti: Ympäri maailmaa ihmiset elävät pidempään, ovat koulutetumpia ja heillä on paremmat mahdollisuudet elämässä. Näin todetaan myös YK:n kehitysohjelma UNDP inhimillisen kehityksen raportissa (2018). Sen mukaan kolmessa vuosikymmenessä hyväosaisten ihmisten määrä on kolminkertaistunut ja kaikilla inhimillisen kehityksen osa-alueilla on saavutettu huomattavaa edistystä.

Maailma ei ole ruusuinen ja eriarvoisuus on vielä iso ongelma. Mutta eteenpäin on menty ja voidaan mennä yhä, jos teemme töitä yhdessä!

PAREMPAA VOINTIA

Maailmalla kuolee puolet vähemmän lapsia kuin vielä 1990-luvun alussa. Suomessa itsemurhia tehdään puolet vähemmän kuin vajaa kolmekymmentä vuotta sitten. Mikä kaikki muu on muuttunut terveyden alalla paremmaksi – ja miten muutoksessa on onnistuttu?

Kati Pietarinen

”Kun puhutaan köyhien maiden tilanteesta, luulen että monilla on liian negatiivinen kuva,” sanoo HUS:n infektiolääkäri ja Helsingin yliopiston kliininen opettaja **Ville Holmberg**.

”Ihmiset ajattelevat tilanteen menevän koko ajan huonompaan suuntaan, vaikka viimeisen parinkymmenen vuoden aikana on todellisuudessa menty todella paljon parempaan,” hän toteaa.

Holmberg vetää yhdessä terveydenhuollon hallinnon yliopisto-opettaja **Karolina Tuomiston** kanssa Terveyden ja Hyvinvoinnin laitoksen kurssia, joka käsittelee globaaleja terveyskysymyksiä.

Mikä kaikki on siis nyt paremmin?

”Suurimpia saavutuksia viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana ovat äitiys- ja lapsikuolleisuuden aleneminen, HIV-lääkehoidon kattavuuden nostaminen, infektioautien ja onnettomuuksien aiheuttamien kuolemien osuuden vähentäminen ja yleisesti eliniän kasvu,” Karolina Tuomisto listaa.

Hän kertoo kolme esimerkkiä: vuosien 1990 ja 2015 välillä alle viisivuotiaiden lasten kuolleisuus väheni yli puolella. Äitiyskuolleisuus laski vuosien 1990 ja 2015 välillä globaalisti 45 prosenttia – eteläisessä Aasiassa kahdella kolmasosalla ja Saharan eteläpuolisessa Afrikassa puolella. Vuosien 2000 ja 2017 välillä tuhkarokkotapausten määrä aleni peräti 80 prosentilla.

Ville Holmberg on erityisen vakuuttunut siitä, miten malariakuolemien määrä on 2000-luvulla puolittunut vain 15 vuodessa.

Tartuntataudeista hän nostaa esiin myös HIV:n.

”Viimeisen 15–20 vuoden aikana on tapahtunut ihan selvä muutos, Holmberg sanoo.

”HIV-lääkkeiden saatavuus parantunut: nyt yli puolet maailman positiivisista saa lääkettä, kun 10–15 vuotta sitten sitä sai vain kymmenen prosenttia. Uusia tapauksia on puolet vähemmän. Myös kuolemat ovat suunnilleen puolittuneet kymmenessä vuodessa.”

Viime vuosina omanlaisekseen menestykseksi voi lukea myös sen, miten vuosina 2014–2016 raivonnut ebolaepidemia saatiin vihdoin taltutettua.

”Siinä onnistuttiin kansainvälisellä ja etenkin paikallisella yhteistyöllä Länsi-Afrikassa. Epidemian loppumisen ja ebolan paremman ymmärtämisen lisäksi merkityksellisintä oli rokotteen kehittäminen,” Tuomisto kertoo.

Miten näin suuret positiiviset muutokset ovat olleet mahdollisia?

”Globaalisti köyhyyden reipas vähentyminen on ollut osasyynä väestön terveyden parantumiseen,” Tuomisto sanoo.

”Tämä voidaan todeta etenkin elinajanodotteen parantamista tarkastellessa, mutta se liittyy hyvin läheisesti myös naisten ja lasten tilanteeseen ja infektio-terveyteen.”

Absoluuttisessa köyhyydessä elävien määrä onkin laskenut yli puolella viimeisen 25 vuoden aikana. Alle 1,9 dollarilla päivässä edelleen elävien määrä on nyt ennätyskellisen pieni, 736 miljoonaa ihmistä. Muutos on ollut erityisen suurta Intiassa ja Kiinassa.

Terveytymisen eteen on myös tehty tietoisesti töitä.

”Viime vuosikymmenten lisääntynyt yhteistyö ja glo-

Lääkärit leikkauksessa Mogadishussa, Somaliassa. Kuva: UN Photo/Tobin Jones

baalit aloitteet – kuten YK:n vuosituhattavoitteet – ovat vaikuttaneet etenkin äitiys- ja lapsiterveyteen sekä HIV:n, malariaan ja tuberkuloosiin liittyviin kamppailuihin positiivisella tavalla,” Tuomisto sanoo.

”Terveydentilasta on ruvettu järjestelmällisemmin keräämään tietoa ja tämän tiedon laatu ja eri maiden välisten terveystietojen vertailukelpoisuus on selvästi parantunut. Äitiys- ja lapsikuolemat ja syntymät rekisteröidään nyt lähes kaikkialla maailmassa.”

Nyt vuosituhattavoitteiden myötä alkanutta työtä jatketaan koko maailmassa vuonna 2015 sovittujen kestävä kehityksen tavoitteiden avulla. Edistystä seurataan globaalisti ja terveydelle on oma tavoitteensa.

Kehitystä muuallakin kuin köyhissä maissa

Suomessa syöpään sairastuneista 68 prosenttia on elossa viisi vuotta diganoosin saamisen jälkeen. Vuosien 2006 ja 2016 välillä elossaololuku parani viitisen prosenttiyksikköä.

”Syövät diagnosoidaan entistä aiemmin muun muassa seulontojen vuoksi. Myös hoidot ovat kehittyneet,” Tuomisto sanoo.

Kuolleisuus sydän- ja verisuonitauteihin on vähentynyt meillä selkeästi parinkymmenen vuoden aikana.

”Taustalla on monta tekijää: tupakointi on vähentynyt, verenpainetta ja kolesterolia seurataan entistä tarkemmin ja hoito on parempaa,” Holmberg selittää.

Alkoholin käyttö on vähentynyt viidenneksellä vuodesta 2007, jolloin juopottelu tosin oli ennätyskellisellä tasolla. Alkoholin käytön väheneminen 2000-luvulla näkyy erityisesti nuorilla.

Myös itsemurhat ovat Suomessa puolittuneet parissakymmenessä vuodessa, samoin masennuspotilaiden itsemurhaluvut.

”Vaikka Suomessa kritisoidaan paljon terveydenhuoltojärjestelmää, kaiken kaikkiaan laatu on parantunut aiemmasta. Kehitys on hidasta, eikä sitä aina huomata,” Holmberg sanoo.

”Aloitin itse lääkärin työt parikymmentä vuotta sitten, ja joka taudissa huomaa jo, että hoitokäytännöt ovat ehtineet kehittyä.”

Tilanne ei ole auvoinen, mutta voi parantua

Kaikki ei ole tietenkään ruusuista. Eriarvoisuus terveydenhuollossa on suuri ongelma.

”Terveyserot köyhempien ja rikkaampien väestöosien välillä ovat suuria. Eroja on myös kaupunkilaisten ja maalla asuvien välillä, samoin työssäkäyvien ja työttömien välillä. Tämä pitää paikkansa niin globaalisti kuin Suomessa,” Tuomisto sanoo.

Kehitys voi ottaa myös takapakkia: samalla kun HIV-kuolleisuus Afrikassa ja Aasiassa on vähentynyt merkittävästi, tilanne Venäjällä on huonontunut. Euroopassa rokotuskattavuuden lasku ja tuhkarokkotapausten kasvu ovat uusia ongelmia.

Positiivisellakin kehityksellä voi olla negatiivisia seurauksia: kehittyvissä maissa infektioautien vaarallisuus vähenee, mutta paremman elintason sairauksien – kuten sydän- ja verisuonitautien sekä ylipainoon liittyvien terveysongelmien – määrät kasvavat.

Lisäksi aseelliset konfliktit ja ilmastonmuutos huonontavat erityisesti kaikkein köyhimpien ja haavoittuvimpien ihmisten terveyttä ja hyvinvointia. Yli kahdella miljardilla ihmisellä ei ole käytössään asiallista vessaa ja maailmassa on edelleen satoja miljoonia ihmisiä, jotka näkevät nälkää.

Positiivisen kehityksen esiin nostamisessa ei silti ole asiantuntijoiden mielestä mitään teennäistä.

Päinvastoin, on realismia tiedostaa, että moni asia on viime vuosikymmeninä muuttunut merkittävästi paremmaksi.

”Positiivisen näkeminen myös kannustaa jatkamaan panostusta asioiden parantamiseen – koska tulosta oikeasti tulee,” Karolina Tuomisto sanoo.

TOIMISIKO SUOMESSA MUOVIPUSSIKIELTO?

Suomessa muovikasseja käytetään EU-maiden keskiarvoon verrattuna melko maltillisesti. Ympäristöystävällisimmän vaihtoehdon valinnassa täytyy silti ottaa huomioon monia seikkoja.

Pinja Porvari

Tiesitkö, että ensimmäistä suomalaista muovia valmistettiin maitoproteiinista? Erilaiset muovit ovat sen jälkeen levinneet maailmalla nopeaa tahtia 1950-luvulta lähtien. 2010-luvulla muovia löytyy lähes kaikkialta, sillä sen hajoaminen luonnossa kestää satoja vuosia.

Muovikassikiellot ovat yleistyneet lähivuosina ympäri maailman. Muovikassit on joko kokonaan tai osittain kielletty jo yli 60 maassa ja suurkaupungissa. Ensimmäisenä valtiona maailmassa kiellon toteutti Bangladesh vuonna 2002. Vuotta aikaisemmin muovipussien ilmaisjakelu kiellettiin Hong Kongissa.

Keniassa muovipussikieltoa noudattamatta jättävä voi saada mojavat sakot tai jopa neljä vuotta vankeutta. Viimeisimpänä kieltolistalle ilmestyi New Yorkin osavaltio Yhdysvalloissa. Kiellot koskevat usein vain ohuempia, ilmaisia muovipusseja, jotka ovat esimerkiksi monissa Aasian maissa yleisemmin käytössä kuin suuret muovikassit.

Suomessa muovipusseja käytetään moneen muuhun valtioon verrattuna selkeästi vähemmän. Eri maiden välisten lukujen vertailu ei tosin ole mutkatonta, sillä laskelmissa ei oteta huomioon muovipussien kokoa.

Suomen ympäristöministeriön neuvottelevan virkamiehen **Tarja-Riitta Blaubergin** mukaan muovipussikielto Suomessa olisi EU:n jätelainsäädännön mukaan nykyään mahdollista. EU:n pakkausjätedirektiiviä muutettiin vuonna 2015, jonka jälkeen jäsenvaltiot ovat saaneet liittää omia muovikassirajoituksiaan osaksi kansallista lainsäädäntöään aikaisemmasta poiketen.

Joissakin maissa, kuten Irlannissa, on otettu käyttöön kulluttajille suunnattu muovikassivero. Muutos kulutukseen on ollut huima. Verotuksen astuttua voimaan muovipussien myynti tippui Irlannissa 90 prosenttia.

Rio de Janeiron osavaltiossa Brasiliassa on keksitty erilainen ratkaisu ympäristöongelmaan. Siellä ei ole suoraa muovipussikieltoa, vaan sen sijaan niiden käytöstä pois ohjaava laki. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että kestokassia käyttävä voi joko saada alennusta ostoksistaan tai muovipussin palauttaessaan vaihtokaupaksi esimerkiksi kilon riisiä.

Suomessa lähdetty vapaaehtoisuudesta

Yli kolme ja puoli tuhatta Suomessa olevaa myymälää on sitoutunut ympäristöministeriön ja Kaupan liiton muovikassisopimukseen, jonka taustalla on EU-direktiivi. Tavoitteena on vähentää suomalaisten vuosittaista kulutusta neljäänkymmeneen muovipussiin vuoteen 2025 mennessä. Sopimusta aloitettaessa vuonna 2016 keski-vertosuomalainen osti Kaupan liiton laskelmien mukaan noin 55 muovista ostokassia vuodessa.

Tuloksia on jo tullut. Esimerkiksi vaate- ja erikoismyymälöiden muovikassien maksullisiksi muuttuminen on vähentänyt niiden kysyntää. Sokoksissa muovikassien myynti laski vuonna 2017 60 prosenttia, Intersport-myymälöissä 40 prosenttia. Myös päivittäistavarakauppojen kassoilla olevien pienten ilmaisupussien aktiivinen tarjoaminen on lopetettu sopimukseen sitoutuneissa kaupoissa.

Blauberg kertoo ympäristöministeriön arvioivan muovikassisopimuksen perusteella tehtyjen toimien vaikuttavuutta. Mikäli keinot osoittautuvat liian tehottomiksi, on aika tarkastella muita mahdollisia keinoja muovikassien kulutuksen vähentämiseksi.

Kaupan liiton johtava asiantuntija **Marja Ola** pitää tavoitteeseen pääsemisen tärkeimpänä ehtona kuluttajakäyttäytymisen muutosta.

”Suunta on nyt hyvä, mutta loppujen lopuksi kuluttajan käyttäytyminen ratkaisee sopimuksen onnistumisen”, Ola sanoo.

Joillakin yksittäisillä kauppaketjuilla on yhteisten tavoitteiden lisäksi myös omia uusia lupauksia ympäristön säästämiseksi. Esimerkiksi Lidl kertoo nettisivuillaan vähentävänsä muovinkulutusta omien merkkiensä pakkauksissa ja tekevänsä niistä täysin kierrätettäviä vuoden 2025 loppuun mennessä. Lidlin Saksan, Itävallan ja Sveitsin myymälöissä lopetettiin muovikassien myynti jo kaksi vuotta sitten. Ainakaan silloin Lidl ei kokenut samaa tarpeelliseksi Suomessa.

Ola on selkeästi sitä mieltä, että muovipussisopimus on toimivampi vaihtoehto kuin muovikassien kieltäminen. Myös Blauberg muistuttaa, että muovisia ostokasseja käytetään suomalaisissa kotitalouksissa jätteiden pakkaamiseen.

Muovikassien kieltäminen johtaisi siis lisääntyneeseen jättepussien tarpeeseen, vaikka ne ovatkin tavallisia muovikasseja ohuempia ja siten ekologisempia.

Muovissa on toki hyvät puolensa. Se on kevyttä, kosteutta kestävää ja pitkään käytettynä ja kierrätettynä kelpo materiaali. Kaiken muovin käyttöä ja valmistamista ei ole aiheellista lopettaa.

Pitää myös muistaa, että muovikassit muodostavat vain yhden osuuden muovin aiheuttamasta ympäristöongelmasta. Suurin osa EU-alueen muovijätteestä on peräisin pakkauksista. Tämä mielessä Euroopan komissio julkisti viime vuonna strategiansa, jonka mukaan kaikkien markkinoilla olevien muovipakkausten tulisi olla kierrätettäviä vuoteen 2030 mennessä.

Kaksi kuukautta myöhemmin EU-parlamentissa hyväksyttiin vuonna 2021 voimaan tuleva laki, joka kieltää muun muassa muoviset pillit, aterimet ja pumpulipuikot. Aika näyttää, seuraako tiukennettuja muovisäännöksiä myös muovipusseihin kohdistuva kiello.

VAIHTOEHTOJA OSTOSKASSIKSI

Kangaskassi:

Kestokassi on yksi parhaimmista vaihtoehdoista, mutta vain, jos sitä todella käytetään. Puuvillan viljely ja kankaan kudonta aiheuttavat silti huomattavasti päästöjä. Paras vaihtoehto on hankkia kestokassi joko käytettynä tai käyttää jo kotoa löytyvää reppua, laukkua tai kassia.

Kierrätysmuovikassi:

ESSI-kiertokassin hiilijalanjälki on yllättävästi vaihtoehdoista kaikista pienin. Parhaimmillaan sitä käytetään useaan kertaan ja lopuksi kierrätetään.

Paperikassi:

Paperikassia ei kannata heittää huolimattomasti sekajätteisiin, jos yrittää elää ekologisemmin. Se on silti hiukan parempi ympäristövaikutukseltaan kuin tavallinen muovipussi.

Perinteinen muovikassi:

Muovikassin suurimmat kasvihuonekaasut johtuvat uusiutumattoman energian kulutuksesta. Pussi kannattaa ehdottomasti käyttää uudelleen esimerkiksi jättepussina, vaikka ohuimmat ostettavat jättepussirullat ovatkin kestävämpi vaihtoehto.

Biohajoava muovikassi:

Nykyisen jätehuoltojärjestelmän kannalta biohajoava muovipussi on ostoksia varten huonoin vaihtoehto. Ostosreissun jälkeen siihen kannattaa erotella biojätteet ja käyttää kassi uudestaan biojättepussina.

Kuva: Alessandra Gisante (CC 2.0)

NETTI KAIKILLE

Brittiläinen OneWeb haluaa tuoda internetin maailman syrjäisimpiin kolkkiin vuonna 2021.

Raine Huvila & Linda Hyttinen

Internet viettää tänä vuonna 30-vuotissyntymäpäiväänsä, mutta vain 56 prosentilla maailman väestöstä on sinne pääsy. Tutkimusten mukaan ulkopuolelle jääneistä suhteettoman suuri osa on naisia, maaseudulla asuvia, lukutaidottomia, ikääntyneempiä ja köyhiä.

Brittiläisen OneWeb-hankkeen tarkoituksena on kattaa koko maailma nopealla 5G-verkolla. Yhtiö on kerännyt rahoitusta jo 3,4 miljardia dollaria. Sijoittajina toimii suuria amerikkalaisia yrityksiä, muun muassa Coca-Cola, Virgin sekä Airbus, joka valmistaa OneWebin satelliitit.

Vuonna 2012 perustettu OneWeb laukaisi onnistuneesti ensimmäiset kuusi satelliittiaan avaruuteen tämän vuoden helmikuun lopulla. Jatkossa yhtiön ideana on lähettää avaruuteen jopa 30 pientä satelliittia yhtä rakettia kohden. Vuonna 2021 maan kiertoradalla tulisi lennellä suunnitelmien mukaan yhteensä 650 satelliittia, jotka mahdollistavat nopean internet-yhteyden maailman syrjäisimpiinkin kolkkiin.

Jatkossa nettiin pääsee myös avomereltä ja lentokoneesta käsin. Kaapeleita tai tukiasemia ei enää tarvita.

Internet tulee yhä useamman ulottuville.

Projektin tausta-ajatuksena on neljä tavoitetta: parantaa taloutta, koulutusta sukupuolten tasa-arvoa sekä terveydenhuoltoa – erityisesti kehittyvissä maissa.

Ilman internet-yhteyttä olevista ihmisistä yli puolet ovat naisia. Tutkimusten mukaan perheiden hyvinvointi paranee, kun naiset saavat käyttöönsä internetin pankkipalvelut. He käyttävät miehiä enemmän rahaa ruokaan, koulutukseen ja terveydenhuoltoon.

Terveydenhuolto kehittyy, kun eristyneempienkin seutujen potilaisiin saadaan yhteys internetin välityksellä. Etähoidon lisäksi esimerkiksi tautien tunnistettavuus ja vastasyntyneiden rekisteröinti helpottuu.

Maanjäristysten, tulvien ja pakolaiskriisien aikana nopea ja luotettava tiedonvälitys on keskeisessä roolissa. Suuren humanitaarisen kriisin sattuessa nopea internet-yhteys voi auttaa paikallisen infrastruktuurin tuhoutuessa.

OneWebin 5G-verkko ei kuitenkaan tule tavoittamaan ihmisiä täysin maailmanlaajuisesti. OneWebin taajuudet on mahdollista estää, jolloin kansalaiset joutuvat käyttämään vain oman maansa suljettua ja sensuroitua verkkoa. Esimerkiksi Putinin kaudella internet-sensuuri on tiukentunut entisestään Venäjällä. Kiinassa Google sensuroi maan johdolle epämieluisat hakutulokset.

Globaalin internet-verkon luomisesta on tulossa suurryhtiöiden valtataistelu. Myös esimerkiksi Amazon sekä **Elon Muskin** SpaceX ovat ilmoittaneet omista satelliittiprojekteistaan.

LUE LISÄÄ HYVIÄ UUTISIA!

Sivuilta www.maailmanparhaatuutiset.fi

VOIKO JOURNALISMI OLLA RAKENTAVAA?

Jos olet miettinyt, miksi uutisoimittajat aina keskittyvät katastrofeihin ja miksi media tuntuu usein keskittyvän ääripäihin, olet hyvässä seurassa – myös journalistit puhuvat aiheesta. Haastattelussa tutkija **Mikko Hautakangas** kertoo journalismin uusista suuntauksista, jotka pyrkivät herättelemään mediaa toimimaan toisin.

“ON OIVALLETTU, ETTÄ ILMASTONMUUTOS PITÄÄ HOITAA”

Viime vuosien suuri onnistuminen ilmastonmuutoksen vastaisessa taistelussa on saavutettu laaja tietoisuus siitä, että nyt pitää toimia. Se näkyy myös Suomessa.

SUKUPUOLTEN TASA-ARVOSSA ON MENTY HURJASTI ETEENPÄIN

Sukupuolten tasa-arvon suhteen on vielä paljon tehtävää. Välillä on kuitenkin hyvä muistella myös edistysaskeleita, ja tasa-arvon osalta niitä onkin otettu paljon viime vuosisatojen ja jopa vuosikymmenien aikana.

TYTTÖJEN SUKUPUOLIELINTEN SILPOMINEN YHÄ HARVINAISEMPAA

Alle 15-vuotiaiden tyttöjen silpominen on vähentynyt valtavasti viime vuosikymmeninä useimmilla alueilla Afrikassa, kertoo marraskuussa julkaistu tutkimus.

SYVENNY TEEMAAN

VINKKEJÄ OPETTAJILLE JA NUORILLE HYVIEN KEHITYSUUTISTEN KIRJOITTAMISEEN

Opettajille ja nuorille suunnattu opas Maailman parhaiden uutisten kirjoittamiseen käsittelee globaalien kehityskysymysten uutisointia, uutiskirjoittamista ja kriittistä tiedonhakuja. Kokonaisuus on suunnattu 13–20 vuotiaille koululaisille ja opiskelijoille.

Tilaa tai lataa osoitteesta www.ykliitto.fi/maailmanparhaatuutiset

Tilaa opas!

OSALLISTU VERKKOKURSSILLE JA SYVENNÄ TIETÄMYSTÄSI KESTÄVÄN KEHITYKSEN TAVOITTEISTA

Mitä tavoitteet tarkoittavat ja miten niihin päästään? Missä mennään nyt, paljonko on vielä kirittävää? Itseopiskeltava verkkokurssi syvenny kestävän kehityksen tavoitteisiin sekä niiden taustalla olevaan ajatteluun. Lue lisää: www.ykliitto.fi/kestavakehityshaltuun

Opi lisää!

MAAILMAN ATLAS VERKOSSA ULOTTUVILLASI

Millaisia ongelmia ja tekijöitä on maailman eri konfliktien taustalla? Mikä on luonnon monimuotoisuuden tilanne nyt? Mikä on lukutaitoaste Afganistanissa Pohjoismaihin verrattuna? Globalis auttaa hahmottamaan maailmaa kiinnostavien tausta-artikkelien ja selkeiden tilastokuvaajien avulla. Sopii hyvin myös opetuksen tueksi! www.globalis.fi

Tutki tilastoja!

